

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n uusi korkeakoulutus suunnitelma”

(COM(2017) 247 final)

ja aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Koulujen kehittämisellä ja huipputasoisen opetuksella hyvät lähtökohdat elämälle”

(COM(2017) 248 final)

(2018/C 081/22)

Esittelijä: **Pavel TRANTINA (CZ-III)**

Toinen esittelijä: **Antonello PEZZINI (IT-I)**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 5.7.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan 4 kohta ja 166 artiklan 4 kohta
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	27.9.2017
Hyväksyminen täysistunnossa	19.10.2017
Täysistunnon nro	529
Äänestystulos	148/1/3
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu aloitteisiin myönteisesti ja on samaa mieltä niiden periaatteista. ETSK haluaa kuitenkin ilmaista tässä yhteydessä mielipiteensä siitä, miten tärkeää on antaa riittävät edellytykset tukea koulutusjärjestelmien kehittämistä Euroopassa laadukkaana koulutuksen takaamiseksi kaikille ja miten tärkeää on parantaa koulutuksen kykyä vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin ja valmentaa opiskelijoita tehokkaasti hyvää elämää ja laadukkaita työpaikkoja silmällä pitäen. Hyödyntämällä omia arvojaan Eurooppa voi ja sen täytyy olla johtavassa innovatiivisessa roolissa kestävän ja osallistavan talouden luomisessa. Tällaisen talouden olisi kyettävä lisäämään kilpailukykyä ja turvaamaan Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuus. Koulutusalan yhteistyö antaa merkitystä koko EU:n käsitteelle ja edistää yhteisön eli EU:n näkemistä rakentavana toimijana.

1.2 ETSK panee merkille Euroopan nykyisen poliittisen ilmapiirin ja kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita sisällyttämään koulutuspolitiikkaan tarpeen arvostaa kulttuurien monimuotoisuutta ja suvaitsevaisuutta yhtenä aktiivisen kansalaisuuden edistämisen alana EU:n perusarvojen edistämiseen tarkoitettujen unionin tavoitteiden puitteissa. Meillä kaikilla on vastuu ihmisten valveuttamisesta ja siitä, että heidät saadaan aidosti tiedostamaan Euroopan yhteinen historia ja yhteiset arvot sekä suvaitsevaisuuden ja ihmisoikeuksien tärkeys.

1.3 ETSK katsoo, että tarvitaan aiempaa kunnianhimoisempaa aloitetta, jotta voidaan vastata nykypäivän kasvaviin haasteisiin. Aloitteen tulisi johtaa kattavampaan koulutusstrategiaan, joka merkitsee muutosta nykyiseen ajattelutapaan ja siten tukee lapsia ja nuorisoa ja tarjoaa nopeita ratkaisuja nykyisiin haasteisiin.

1.4 Pyrittäessä kehittämään koulutusta on perustavan tärkeää parantaa opettajien ja rehtorien asemaa ja tukea heitä. Lisäkoulutusta on tarjottava paitsi opettajille ja rehtoreille myös koulujärjestelmän ulkopuolella toimiville lasten ja nuorten tosielämän opettajille eli vanhemmille, yhteisölle ja epävirallisen koulutuksen järjestäjille. On tärkeää pyrkiä yhdistämään voimat näiden ryhmien kanssa.

1.5 Jäsenvaltioille olisi esitettävä nykyistä konkreettisempia koulutukseen ja opettajien tukemiseen liittyviä ehdotuksia, jotka voisivat koskea esimerkiksi kouluympäristön kehittämistä yhtenä opettajien työoloihin ja oppijoiden oppimispuitteisiin vaikuttavana tekijänä. Osa ehdotuksista voitaisiin laatia eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvien maakohtaisten suositusten yhteydessä.

1.6 Kun otetaan huomioon, että komissio isännöi vuoden 2018 alkupuolella korkean tason koulutushuippukokouksen, ETSK kannustaa jäsenvaltioita ottamaan merkittävän askelen eteenpäin ja luomaan sellaiset yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä elinikäisen oppimisen järjestelmät, jotka antavat oppijoille lupaavan tulevaisuuden Euroopassa. Niiden tulee hyödyntää tässä tehokkaasti työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelua.

1.7 ETSK katsoo, että koulutusjärjestelmien parantamisen ja uudistamisen kulmakiviä ovat seuraavat kaksi tekijää: riittävän ja tasapuolisesti jakautuvan rahoituksen saatavuus sekä korkeatasoisen ja tehokkaan työmarkkinavuoropuhelun puitteissa tapahtuva koordinoitu hallinto. Tämä seikka olisi tunnustettava selvemmin tulevissa keskusteluissa. Koulutusresursseissa ei saisi painottaa ainoastaan suorituskykyä, vaan myös lähtökohdiltaan heikompien oppijoiden ja pakolaisten osallistamiselle tulee panna painoa.

1.8 EU:n on investoitava enemmän koulutukseen, tutkimukseen ja innovointiin lisäämällä Erasmus+-ohjelmalle ja Horisontti 2020 -puiteohjelmalle ja niiden suunnitelluille jatko-ohjelmille myönnettäviä varoja. Näin voidaan lisätä työpaikkojen määrää tulevaisuudessa ja avata uusia mahdollisuuksia.

1.9 Lisäksi ETSK haluaa korostaa sitä, että työmarkkinaosapuolten ja muiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tulee voida osallistua tehokkaasti tähän prosessiin.

1.10 Vaikka tiedonannossa kohdennetaan päähuomio kouluihin ja korkeakoulutukseen, myös yhteistyötä ja yhteyksiä virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen välillä sekä tällaisen oppimisen tulosten validointia on syytä käsitellä.

1.11 ETSK korostaa, että on tärkeää omaksua kattava lähestymistapa yrittäjyyteen. On määriteltävä kaikille opettajille suunnatut yrittäjyyskasvatuksen oppimistulokset, jotta opetuksessa voidaan alkaa käytännössä soveltaa yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä. Ihanteellinen tilaisuus näiden taitojen ja tarvittavan ajattelutavan omaksumiseen tarjoutuu toteutettaessa yhteiskunnallisia hankkeita kouluissa tai niiden ulkopuolella. Tällaiset hankkeet auttavat myös luomaan parempia yhteyksiä muihin oppimisympäristöihin.

1.12 ETSK uskoo, että laajemmin tarkasteltuna koulutuksessa tulee pyrkiä tasapainoon ja tiiviiseen yhteistyöhön STEM-aineiden (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka) sekä yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden välillä. ETSK peräänkuuluttaa siksi koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen aiempaa monialaisempaa lähestymistapaa, jonka keskipisteessä ovat kumppanuudet ja joustavat polut, jotka eivät rajoitu yhteen koulutustasoon ja tiettyyn opintoalaan.

2. Komission aloitteiden keskeinen sisältö

2.1 Euroopan komissio antoi (7. joulukuuta 2016) tiedonannon koulutuksen parantamisesta ja nykyaikaistamisesta, minkä jälkeen se käynnisti 30. toukokuuta 2017 uuden kouluja ja korkeakoulutusta koskevan nuorisaloitteen, joka koskee korkeatasoisen, osallistavan ja tulevaisuuteen suuntautuneen koulutuksen strategiaa. Paketti koostuu kahdesta uudesta EU:n suunnitelmasta koulutuksen uudistamiseksi. Toisen aiheena ovat koulut ja toisen korkeakoulutus.

2.2 Jäsenvaltioilta saaduista tiedoista on selvinnyt, että koulujen osalta toimia tarvitaan kolmella alalla, joilla EU:n tuki voi auttaa vastaamaan merkittäviin haasteisiin. Alat ovat

— koulujen laadun ja osallistavuuden parantaminen

— huipputason opettajien ja rehtorien tukeminen

— koulutusjärjestelmien hallinnon parantaminen.

2.3 Komissio ehdottaa, että jäsenvaltioiden toimia täydennetään näillä kolmella alalla tukemalla vastavuoroista oppimista, lujittamalla tietopohjaa koulutuksessa toimivista asioista ja tukemalla apua haluavia jäsenvaltioita kansallisissa uudistuksissa. Esimerkkejä tuesta: osaamisen kehittämisen ja kulttuurienvälisen oppimisen edistäminen Erasmus+-ohjelman koulujen välisten kumppanuuksien, oppilasvaihdon ja e-Twinning-hankkeiden kautta, vertaisoppimisen vahvistaminen opettajien ja rehtorien ammattitaidon kehittämisessä sekä uuden tukimekanismin perustaminen sellaisten jäsenvaltioiden auttamiseksi, jotka haluavat apua koulutus uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

2.4 Uusi korkeakoulusuunnitelma perustuu vuoden 2011 nykyaikaistamissuunnitelmaan. Komissio määrittää tiedonannossa suunnitelman neljälle painopistealueelle, joita ovat

- sen varmistaminen, että korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla on osaamista, jota sekä he että nykyajan talous tarvitsevat
- osallistavien korkeakoulutusjärjestelmien luominen
- korkea-asteen oppilaitosten panoksen varmistaminen muun talouden innovoinnissa
- korkea-asteen oppilaitosten ja hallitusten tukeminen käytettävissä olevien henkilöresurssien ja rahoituksen parhaassa hyödyntämisessä.

2.5 Jotta varmistetaan, että korkeakoulutuksella voidaan edistää kasvua ja luoda työpaikkoja, yliopistojen on muokattava opetussuunnitelmia niin, että ne vastaavat talouden ja yhteiskunnan nykyisiä ja tulevia tarpeita. Tulevat opiskelijat tarvitsevat lisäksi ajantasaista ja perusteellista tietoa, joka auttaa heitä kurssivalinnoissa. Siksi komissio on esittänyt samanaikaisesti myös ehdotuksen neuvoston suositukseksi tutkinnon suorittaneiden seurannasta. Ehdotus on osa Uusi osaamisohjelma Euroopalle -aloitetta, joka kattaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden lisäksi ammatillisen koulutuksen alalla tutkinnon suorittaneet. Suosituksen on määrä kannustaa jäsenvaltioiden viranomaisia parantamaan vastavalmistuneiden uralla tai jatko-opinnoissa etenemistä koskevien tietojen laatua ja saatavuutta ja tukea viranomaisia tässä työssä.

3. Yleishuomiot EU:n uudesta koulutusstrategiasta

3.1 ETSK suhtautuu aloitteisiin myönteisesti ja haluaa ilmaista mielipiteensä siitä, miten tärkeää on antaa riittävät edellytykset tukea koulutusjärjestelmien kehittämistä Euroopassa laadukkaana koulutuksen takaamiseksi kaikille ja miten tärkeää on parantaa koulutuksen kykyä vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin ja valmentaa opiskelijoita tehokkaasti hyvää elämää ja laadukkaita työpaikkoja silmällä pitäen. ETSK pitää myönteisenä, että erityistä huomiota on kiinnitetty varhaiskasvatukseen, opettajien koulutukseen investointiin, eri sidosryhmien välisen yhteistyön edistämiseen, koulujen hallinnon parantamiseen, synergioihin tutkimuksen kanssa sekä yleisesti sosiaaliseen osallisuuteen.

3.2 Koulutuksen keskeistä roolia sosioekonomisen eriarvoisuuden vähentämisessä ja sosiaalisen osallisuuden edistämässä on korostettu laajasti⁽¹⁾. Hiljattain annetussa komission suosituksessa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista ja vuonna 2015 annetussa Pariisin julistuksessa⁽²⁾ todetaan kuitenkin, että useimmissa EU:n jäsenvaltioissa eriarvoisuus kasvaa yhä edelleen. Työhön, osaamisen kysyntään ja yhteiskuntaan vaikuttavat muutokset eri puolilla maailmaa eivät ole koskaan olleet näin nopeita, ja EU:n olisikin kannustettava jäsenvaltioita mukauttamaan koulutusjärjestelmänsä tähän uuteen todellisuuteen. Osaamisen kohtaanto-ongelmien ja työmarkkinoiden tulosten jatkuvasta arvioinnista pitäisi olla tässä apua. Jotta voidaan luoda aidosti yhtäläisiin mahdollisuuksiin perustuva yhteiskunta, opetussuunnitelmia ja opetuskäytäntöjä on niin ikään muutettava joustavampaan, innovatiivisempaan ja kattavampaan suuntaan ottaen huomioon lukuisat viime vuosina esille tuodut esimerkit hyvistä käytännöistä.

⁽¹⁾ Koulutus on keskeinen osa seuraavia viime aikoina annettuja EU:n julistuksia: Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari (huhtikuu 2017), uusi osaamisohjelma Euroopalle (kesäkuu 2016), pohdinta-asiakirja Euroopan sosiaalisesta ulottuvuudesta (huhtikuu 2017) ja Rooman julistus (maaliskuu 2017).

⁽²⁾ Pariisissa maaliskuussa 2015 pidetyssä opetusministerien epävirallisessa kokouksessa annettiin julistus kansalaisuuden sekä vapauden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden yhteisten arvojen edistämisestä koulutuksen avulla.

3.3 ETSK haluaa kuitenkin korostaa, että koulutus on yhteinen hyödyke ja sen olisi oltava jatkossakin tärkeä väline yleisen edun edistämiseksi. Investoinnit olisi kohdennettava koulutuksen puutteesta aiheutuvien yksityisten ja julkisten kustannusten vähentämiseen monilla aloilla, esimerkiksi väkivallan ehkäiseminen, terveyden parantaminen urheilun avulla ja hyvinvoinnin edistäminen, ilmastonmuutoksesta tiedottaminen sekä yhteiskuntarauhan takaaminen yhä monimuotoisemmissa yhteiskunnissa. Tästä näkökulmasta koulutus uudistuksilla ei pitäisi tähdätä ainoastaan sellaisten tulevaisuuden taitojen, tietojen ja osaamisen välittämiseen, joita nuoret tarvitsevat päästäkseen työmarkkinoille, vaan niiden avulla olisi myös pyrittävä parantamaan oppijoiden kykyä ratkoa kiireellistä vastausta vaativia yhteiskunnallisia ongelmia, jotka vaikuttavat Euroopan kansalaisten arkeen.

3.4 Komission suunnittelemassa strategiassa erityistä huomiota vaativat siirtyminen koulutustasolta toiselle sekä eri koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö virallisissa ja epävirallisissa ympäristöissä. ETSK pitää myönteisenä, että ehdotuksissa korostetaan osallistavien ja verkostoituneiden korkeakoulutusjärjestelmien luomista ja koulujen kannustamista luomaan parempia yhteyksiä ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa luonnontieteissä, teknologiassa, insinööritieteissä ja matematiikassa (STEM-aineet). Komitea uskoo kuitenkin, että laajemmin tarkasteltuna koulutuksessa tulee pyrkiä tasapainoon ja tiiviiseen yhteistyöhön STEM-aineiden sekä yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden välillä. ETSK peräänkuuluttaa siksi koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen aiempaa monialaisempaa lähestymistapaa, jonka keskipisteessä ovat kumppanuudet ja joustavat polut, jotka eivät rajoitu yhteen koulutustasoon ja tiettyyn opintoalaan. Tällainen toimintatapa auttaisi myös torjumaan monenlaista eriarvoisuutta, mm. sukupuolten eriarvoisuutta STEM-aineissa ja ylipäätään tiedealalla, koska sen myötä poistuisivat stereotyyppiset näkemykset siitä, mikä kenellekin sopii tai mikä on tavallista sukupuolen, rodun ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella.

3.5 Komitea on jälleen⁽³⁾ kehottanut komissiota ryhtymään ennakoiviin toimiin, jotta koulutuslalle ja taitojen kehittämiseen saadaan entistä innovatiivisempia ratkaisuja ja jotta jäsenvaltioissa jo sovellettavia käytäntöjä ja innovatiivisia lähestymistapoja ryhdyttäisiin seuraamaan ja tekemään tunnetuiksi. ETSK uskoo vakaasti, että nyt tarvitaan aitoa ajattelutavan muutosta koulutusalan tavoitteisiin ja toimintatapaan, ymmärrystä tämän alan paikasta ja roolista yhteiskunnassa sekä sen tunnustamista, että koulutus on yksi tuottavuuden osatekijä. EU-tason ennakoiva toiminta on keskeisellä sijalla pyrittäessä kehittämään koulutusta tulevaisuuden tarpeisiin.

3.6 ETSK on jo todennut aikaisemmassa lausunnossaan, että ”kaikkien toimijoiden mobilisointi ja tuki oppimiskumppanuuksien luomiselle yhteiskunnassa ovat olennaisen tärkeitä, jotta aloite – – tuottaisi – – koulutusajattelun – – muutoksen – –. Kumppanuuksiin olisi saatava mukaan koulut, yritykset, kunnat, työmarkkinaosapuolet, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, nuorisjärjestöt, nuoriso- ja muut yhteistyöntekijät, vanhemmat ja oppilaat.”⁽⁴⁾

3.7 Nuoria on autettava koulun alkuvuosista lähtien kehittämään osaamisportfolioita, jotka kattavat yksilön tietämyksen lisäksi myös tämän taidot, innovointivalmiudet ja luovuuden, kyvyn kriittiseen ajatteluun ja tietämyksen Euroopan yhteisestä historiasta. Tällaisissa osaamisprofileissa tulisi kiinnittää myös runsaasti huomiota yksilön erilaisiin digitaalisiin taitoihin, kokemukseen toimimisesta ihmisten kanssa ja ryhmässä sekä hänen kykyynsä ottaa huomioon erilaisia kulttuureja. Portfoliot tulisi koota opettajien ja nuorisotyöntekijöiden avustuksella.

3.8 Aloitteen alkuperäinen nimi (”nuorisoaloite”) antoi vääränlaisen viestin, sillä aloite vaikutti olevan kohdennettu vain nuorille, vaikka virallisissa koulutusjärjestelmissä opiskelee yhä enemmän aikuisopiskelijoita. On valitettavaa, että ”aikuisia” tuskin mainitaan korkeakoulutusta koskevassa tiedonannossa, vaikka korkeakoulutuksella voi olla keskeinen merkitys elinikäisessä oppimisessa kaikissa ikäryhmissä ja myös työllisten ja työttömien tietojen, taitojen ja osaamisen päivittämisessä.

3.9 Koulutusjärjestelmien parantamisen ja uudistamisen kulmakiviä ovat riittävän ja tasapuolisesti jakautuvan rahoituksen takaaminen sekä korkeatasoisen ja tehokkaan työmarkkinavuoropuhelun puitteissa tapahtuva koordinoitu hallinto. Komissio ei ota tätä riittävällä tavalla huomioon valmisteluasiakirjoissaan eikä korosta riittävästi sitä, että koulutusresursseissa ei saisi painottaa ainoastaan suorituskykyä, vaan myös lähtökohdiltaan heikompien oppijoiden osallistamiselle ja pakolaisten kotouttamiselle tulee panna painoa. Lisäksi komissio panee hädin tuskin merkille, miten tärkeää on kuulla ja osallistaa tässä prosessissa eri sidosryhmiä, erityisesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioita.

⁽³⁾ EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽⁴⁾ EUVL C 214, 8.7.2014, s. 31.

4. Erityishuomiot EU:n uudesta koulutusstrategiasta

ETSK vastaa tässä lausunnossa kahteen komission aloitteeseen sekä EU:n ja jäsenvaltioiden politiikkaan yleisemmin ja keskittyä siksi seuraaviin kolmeen kouluja ja korkeakoulutusta koskevaan monialaiseen painopisteeseen.

4.1 Kovat perustaidot ovat välttämättömiä, mutta niin ovat myös pehmeät ja monialaiset taidot, tiedot ja osaaminen

4.1.1 ETSK:n mukaan komission on erittäin tärkeää varmistaa, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön kattavan määritelmän oppijoiden tarpeista eli sisällyttävät määritelmään kovat ja pehmeät taidot ja tiedot sekä tieteenalojen välisen osaamisen. Näiden kolmen osa-alueen olisi katettava työssä tarvittavat valmiudet mutta niissä olisi otettava huomioon myös laajempi tavoite, jonka mukaan kaikki yksilöt jatkavat henkilökohtaista kehitystään läpi elämän. Varsinkin korkeakoulutusjärjestelmien parantamisessa on siksi keskityttävä myös siihen, miten voidaan aiempaa paremmin edistää aktiivista kansalaisuutta, nuorison vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, elinikäistä oppimista sekä tietämystä siitä, miten EU toimii ja mitä etuja se tarjoaa. On syytä palauttaa mieliin, ettei sosioekonomisia eroja voida kaventaa yksin koulutuksen avulla, sillä kestävämpi ratkaisu edellyttää synergioita täydentävän sosiaali- ja työllisyyspolitiikan kanssa.

4.1.2 Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä ”pehmeiden taitojen” kehittämiseen, koska työntekijät arvostavat näitä taitoja yhä enemmän ja niistä on hyötyä myös työelämän ulkopuolella. ETSK kannattaa siksi komission tiedonannossa ehdotettuja toimenpiteitä: hankkeita, joissa arvioidaan luovuutta, ongelmanratkaisukykyä, yhteistyökykyä⁽⁵⁾, ryhmätyötaitoja ja kriittistä ajattelua. Päätöksentekijät tarvitsevat asianmukaista tukea ja koulutusta, jotta he ymmärtävät näiden taitojen kokonaisulottuvuuden.

4.1.3 ETSK suhtautuu myönteisesti yliopistojen ja työelämän välisen yhteistyön tukemiseen, mutta toteaa, että jälkimmäistä ei pitäisi rajata vain yrityksiin. Yritysten ja koulutuslaitosten välisten kumppanuuksien luomista ei pitäisi perustella ainoastaan sillä, ovatko nuoret ”suoraan työllistettävissä”. Yritysten on voitava hyödyntää kaikkia inhimillisiä voimavaroja siten, että mobilisoidaan oikeat taidot ja saatetaan digitaalisen vallankumouksen tuottamat uudet mahdollisuudet kaikkien ikäryhmien saataville. Lisäksi yritysten olisi tuettava nuorten jatkokoulutustautumista, kun he astuvat työelämään: koulutus on jatkuva prosessi, joka ei voi tyydyttää kaikkia tarpeita vain rajatun ajan kestävän virallisen koulutuksen aikana.

4.1.4 Kuten ETSK on jo aiemmin todennut, on kannustettava ”sellaisen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kaksoisjärjestelmien käyttöönottamiseen kouluissa, joissa koulussa tapahtuva oppiminen yhdistetään työpaikalla hankittavaan kokemukseen, lisäämällä koulutusviranomaisten ja yritysten keskuudessa tietoisuutta tämänkaltaisten aloitteiden merkittävyydestä”⁽⁶⁾. Koulujen oppilaiden työkokemus ja aiempaa tiiviimmät yhteydet koulujen, toimialojen, yliopistojen ja tutkimuksen välillä ovat välttämättömiä, jotta voidaan luoda osaavaa ja kestävää nuorisotyöllisyyttä.

4.1.5 Vaikka ”kovia taitoja” tarvitaan, talous ei voi sanella (korkea-asteen) koulutuksen suuntaa. Toisin sanoen esimerkiksi aloitteella järjestelmän tasolla tehtävästä tutkinnon suorittaneiden seurannasta olisi varmistettava, ettei korkeakoulutuksen ohjelmien ja opetussuunnitelmien pohjaksi oteta välineellistettyjä koulutustuloksia, joita voivat olla esimerkiksi palkat tai tutkinnon suorittaneiden työllistymisaste. Eräillä jäsenvaltioilla on jo oma seurantajärjestelmänsä, joten mahdollisen EU:n laajuisen uuden järjestelmän tulisi yhdenmukaistaa niitä, ja joka tapauksessa on vältettävä sen käyttämistä humanististen ja yhteiskuntatieteiden opetussuunnitelmaan kohdistuvien säästötoimien perusteluna.

4.2 Opettajien tukeminen pyrittäessä korkealaatuiseen opetukseen ja elinikäiseen oppimiseen

4.2.1 Koulutuksen digitaalisella aikakaudella teknologian käytön opetuksessa on oltava hyödyllistä oppimisprosessin kannalta: esimerkiksi koodauksen opettelu ei ole päämäärä itsessään, vaan oppijoiden on ymmärrettävä koodaamisen logiikka ja hankittava taidot, joita tarvitaan kehittyvien teknisten välineiden käyttämiseksi oppimis- ja elämänympäristöissä.

⁽⁵⁾ Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions, korkea-asteen koulutuksen nykyaikaistamista käsittelevä korkean tason työryhmän raportti, Euroopan komissio, kesäkuu 2013.

⁽⁶⁾ EUVL C 327, 12.11.2013, s. 58.

4.2.2 Vaikka tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuksia monilla aloilla, se avaa myös väylän todellisille vaaroille, kuten kyberrikollisuudelle, vaaralliselle ja vahingolliselle sisällölle ja palvelujen lisääntyvälle kaupallistumiselle, sekä mahdollistaa teknisen valvonnan ja henkilötietojen väärinkäytön. Sen vuoksi digitaalista lukutaitoa on vahvistettava antamalla kaikille soveltuvat välineet tulevaisuuden työmaailmaan integroitumista varten. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään nykyisin kaikilla teollisuuden ja palvelujen tasoilla, ja niinpä sen on oltava erottamaton osa elinikäistä oppimista.

4.2.3 Digitaalisen koulutuksen parannusten olisi myös autettava nuoria erottamaan saatavilla oleva ja omaksuttu tieto selvemmin toisistaan, kehittymään kriittisessä ajattelussa ja hankkimaan riittävä medialukutaito sekä tunnistamaan esimerkiksi valeuutiset tai suojaamaan yksityisyyttään verkossa.

4.2.4 Tiedonannon painopiste on kouluissa ja korkeakouluissa, mutta siinä ei käsitellä riittävästi virallisen oppimisen, epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen välistä yhteistyötä ja yhteyksiä eikä tällaisen oppimisen tulosten validointia. Näitä näkökohtia korostetaan vuonna 2012 elinikäistä taitojen kehittämistä edistävästä kumppanuudesta ja joustavista vaihtoehdoista annetuissa neuvoston päätelmissä ⁽⁷⁾. Tälläkin hetkellä vain puolet EU:n jäsenvaltioista on laatinut kattavan elinikäisen oppimisen strategian ⁽⁸⁾. Tältä kantilta teknologia voi myös auttaa monipuolistamaan lähestymistapoja koulutukseen.

4.2.5 Komissio on vuosia keskittynyt EU:n verkostojen kehittämiseen ja parhaita käytäntöjä ja vertaisoppimista koskevan yhteistyön edistämiseen. Olisi kuitenkin mielenkiintoista selvittää lisäksi, missä määrin opettajat oikeasti hyödyntävät näitä välineitä ja mekanismeja. On hyvin todennäköistä, että monet opettajat eivät tiedä kaikesta tuesta, rahoituksesta ja opetusresursseista, joita EU:n tasolla olisi saatavilla. Yhtenä jäsenvaltioiden keskeisistä tavoitteista pitäisi olla opettajien valmiuksien ja työolojen parantaminen, palkkaus mukaan luettuna.

4.2.6 Komission suositusten mukaan jäsenvaltioiden on edistettävä opettajien elinikäistä oppimista ja parannettava heidän liikkuvuuttaan esimerkiksi Erasmus+-ohjelmien kautta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä opettamisen osallistavuuden lisäämiseen, koska se on osoittautunut erittäin hyväksi pedagogiseksi toimintatavaksi, jonka avulla oppijat voivat hankkia tietoa ja kehittää tiettyjä monialaisia taitoja, kuten viestintätaitoja. Tämä olisi merkittävä siirtymä opettajakeskeisestä koulutuksesta kohti oppijakeskeistä opetusta, jossa opettajasta tulee pikemminkin oppimisen edistäjä.

4.3 Yrittäjyyskasvatus yhteiskunnallisten hankkeiden kautta

4.3.1 Koulutuksen on edistettävä tärkeitä tietoja, taitoja ja suhtautumistapoja, joita tarvitaan virallisen koulutuksen suorittamisen jälkeisessä elämässä pärjäämiseen, esimerkkinä ryhmätyöskentely ja projektinhallinta. Tämä uusi taitokokonaisuus auttaisi lisäämään työllistävyyttä, mutta lisäksi se parantaisi tulevien aikuisten kykyä luoda omia työpaikkoja yksilöinä ja yhdessä. Toiminnallinen oppiminen ja tekemällä oppiminen ovat vaihtoehtoisia oppimistapoja, jotka voivat lisätä kykyä muistaa tietoa ja ovat käytännön taitojen kehittämisen kannalta hyödyllisempiä kuin tiettyä aihetta koskeva asiantuntemus.

4.3.2 ETSK korostaa, että on tärkeää ottaa käyttöön kattava lähestymistapa yrittäjyyteen ja hyödyntää tässä uutta EntreComp ⁽⁹⁾-viitekehystä. Ihanteellinen tilaisuus näiden taitojen ja tarvittavan ajattelutavan omaksumiseen tarjoutuu toteutettaessa yhteiskunnallisia hankkeita kouluissa tai niiden ulkopuolella. Tällaiset hankkeet auttavat myös luomaan parempia yhteyksiä muihin oppimisympäristöihin. Jäsenvaltioissa on annettava tähän liittyen tärkeä sija nuorille tarkoitetun Euroopan solidaarisuusjoukot -aloitteen tukemiselle kouluissa ja korkeakoulutuksessa. Lisäksi kiinnostus yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen on lisääntymässä, ja se onkin yksi tapa, jolla voidaan vastata nuorten toiveisiin merkityksellisemmistä työpaikoista.

⁽⁷⁾ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja Partnership and flexible pathways for lifelong learning skills development, joka täydentää komission tiedonantoa "Koulutuksen uudelleenajattelu: sosioekonomisten vaikutusten parantaminen investoimalla taitoihin", marraskuu 2012.

⁽⁸⁾ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, joka täydentää asiakirjaa "Luonnos neuvoston ja komission vuoden 2015 yhteiseksi raportiksi eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisen kehityksen (ET 2020) täytäntöönpanemisesta – Uudet painopisteet eurooppalaiselle yhteistyölle koulutuksen alalla", elokuu 2015.

⁽⁹⁾ Eurooppalainen yrittäjyystaitojen viitekehys.
<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>

4.3.3 Yrittäjyys on vahva talouskasvua ja työpaikkojen luomista vauhdittava tekijä. Huomiota olisi kiinnitettävä erityisesti yrittäjyystaitojen kehittämiseen. Kuten ETSK on jo tuonut esiin, yrittäjyyskoulutus koko Euroopassa, opetussuunnitelman eri osissa ja elinikäisen oppimisen osana vaatii yhä päätöksentekijöiltä todellista sitoutumista. Kunnianhimoisuutta, luovuutta ja yrittäjyyttä on arvostettava itsenäisinä arvoina ja edistettävä, eikä niitä saa sekoittaa liiketoimintaan tai voiton tavoitteluun. Luovuus kehittyy virallisissa järjestelmissä tapahtuvan ja arkioppimisen myötä. Opettajien on osallistuttava toimiin täysipainoisesti, jotta varmistetaan, että oikea viesti välittyy. Opettajat saattavat torjua yrittäjyyden kapean määritelmän, jossa sillä tarkoitetaan yritysten perustamista, mutta suhtautua avoimemmin laajaan käsitykseen yrittäjyydestä elämän avaintaitona. Kehitettäessä toimia ja opetusta ”yrittäjähengen” luomiseksi luokkahuoneeseen voidaan hyödyntää ”yrittäjyysportaikkoa”⁽¹⁰⁾.

4.3.4 Riippumatta siitä, tulevatko yrittäjyyskasvatusta saavat nuoret perustamaan yrityksiä tai yhteiskunnallisia yrityksiä, he joka tapauksessa saavat tietämystä yrittämisestä ja oppivat olennaisia taitoja ja suhtautumistapoja, kuten luovuutta, aloitteellisuutta, sitkeyttä, ryhmätyön tekoa, riskien ymmärrystä ja vastuullisuutta. Tällainen yrittäjähenkisyys auttaa yrittäjiä muuntamaan ideat toiminnaksi ja parantaa myös merkittävästi työllistettävyyttä. On määriteltävä kaikille opettajille suunnatut yrittäjyyskasvatuksen oppimistulokset, jotta opetuksessa voidaan alkaa käytännössä soveltaa yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä. Jäsenvaltioiden olisikin edistettävä yrittäjyystaitoja uusilla, luovilla opetus- ja oppimismenetelmillä alemmalta perusasteelta alkaen, ja toisen ja korkea-asteen koulutuksessa olisi lisäksi keskityttävä käsittelemään yrityksen perustamismahdollisuutta uravaihtoehtona. Ongelmalähtöisen oppimisen ja yrityskontaktien kautta syntyviä käytännön kokemuksia olisi sisällytettävä kaikkiin oppiaineisiin, ja niitä olisi räätälöitävä jokaista koulutustasoa varten.

Bryssel 19. lokakuuta 2017.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁰⁾ EUVL C 48, 15.2.2011, s. 45.